

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjával a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi jessét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérváron a várba küldendők.

Pünkösti gondolatok.

A társadalmi hánykódtatások, hogy valaha révpartra juthassunk — egy fensőbb kéz beavatkozását látszanak igényelni

Az elemek csatája lejárja magát, vagy legalább a nyugalom episodjait mutatja fel; jön a vihar és távozik, a légben született, a légben hal el, mint örökös vándor járva be a tájakat. A vulkán is lángnyelvekben beszél; de ismét elcsendesül, az anyagi erők mintegy összetűzni és újra kibékülni látszanak.

De meg van a kedélyek szüntelen zajgása is, melyet folytonos dagály emel. Van a lelkekben is bizonyos forradalom és a szívnek, bármily kicsiny, halhatatlanok vágyai. Ezekre adni meg a kellő feleletet, a századok feladata talán. Hiába várnök ezt a szisztémák ujdonságaitól — vagy attól, hogy egy csillaggal többet számlálnak-e a tudósok; — mind ez szép lehet önmagában; de égetőbb kérdéseinket nem oldja meg; fénylik az igazság, de mint a csillag távol s ezért csak hidegen. A jövő homályos gondolatai nem nyújtanak a szemnek elég látni valót; — a boldogság teoriája, melyet mindig jövőre biznak, kifárasztja a vágyakozók türelmét; így engedí azután magát az emberi akarat öntudatosan rosszra ragadtatni — így veszíti a kedély ruganyosságát — az elme élet. Bizonytalanság, zavart eszmék, változó tendenciák fogják a szellemi közforgalom kincseit képezni. „Sidera errantia quibus procella tenebrarum servata est in aeternum.” — „Bujdosó csillagok, kiknek számára a sötétség örögete örökké fenntartatik.”

Hítünk, mely enyhe fényével beragyogja e kis világot, mai ünnepünkön a Szent-Lélekről beszél — közel van ez hozzánk, sőt bennünk létezik.

Hozzánk küldetik ajándékainak sokaságában — a gyengék tőle már jelenben erőt — a szomo-

ruak már most vigasztalást nyerhetnek. Mint egykor a vizek fölött vitették az Urnak szelleme, úgy most is a Legfenségesebb lehelete lebeg a mindenség felett, — akkor teremtmőleg, most mint ujjá teremtő.

A Szentlélek küldetése a természet renaissanceja

Nem szabad fürkészni a megközelíthetetlen fényben lakónak titkait, — de a kinyilatkoztatás kötelező tanítása szerint az egy lényegben három személyt kell megkülönböztetnünk, — a Szentháromság titkaink között a primatust foglalja el.

A szentlélek az istenség illatja — ennek mélyeit kutatja az Atya és Fiu kölcsönös szeretete a mérhetlen Szellem beléletének abszolutiója. — Szent Athanáz szerint „a Szentlélek szellemi kenőcs és pecsét, melylyel az Ige mindent megjelez, a Lélek a Fiuinak illatja s mintegy lehelete.”

Cyrl pedig ekkép beszél az Atya a Fiuól ered a Szentlélek mint az édesség a mézből — a hó a tüzről az üdülés a víztől.

Az Atyák számtalanszor hasonlathoz folyamodnak, hogy kimagyarazzák a módot, melyen a Szentlélek a teremtményekben lakozik. Mint a lég, mondják, behatol a legkisebb helyre is, mint a tűz, mely átjárja a hevített vas részecskéit, mint a fény, mely belép a prizmába és ennek sérése nélkül ebben végig halad: úgy létezik és működik lelkünkben a Szentlélek. Isten mindenüttléte ezen benső megsejtés gondolatahoz még nem elégséges, — az Isten-hasonulás a malaszt által megy véghez bensőnkben és így birjuk azután magunkban a Szentleket: „Ki által fölötté nagy és drágalatos ígéretek ajándékozott nekünk Isten, hogy ez által az isteni természet részeseivé lehessünk.”

Mózes arca fénylett, miután az Urral társalkodott, a lélek is felölti a természetfölötti rend díszét, arcán az isteni képmás magasabb vonásai tündökölnek, ez emeli a lelket a földi tökély zenitjére.

Szóljunk még pár szót a hizelgő gyermekek iránti részrehajlásról.

Ki ne tapasztalta volna, hogy vannak már a kisebb tanulók közt is olyanok, kik jobban értik magukat megszerettetni, mint társaiknak nagy része. — Némelyek olyan bübeszédűek (csacsák), mások pedig makacsok, némelyek oly barátságtalanok, mások pedig annyira szárazok, — némely barátságos mosolylyal fogad, másiknak pedig arczima sem mozdul meg. — Némelyek szívélyesen közelednek hozzánk, mások távol igyekeznek maradni — szóval, némelyek egész odaadással igyekeznek irántunk vonzalmukat észrevétni — míg másoknak magatartásuk majdnem visszataszító.

A ki most amazokhoz barátságosabban és szeretetteljesebben közelednek mint ezekhez, az akárhányszor sajnálatraméltó igaztalanságot követne el, mert az előbbieknél tapasztalt külsőségnek nem felel meg mindig a benső érzés is. — Azert mondom, hogy nem mindig, mert néha összhangzatban lehet a külső nyilváníulás a benső érzéssel is. — Egy barátságtalannak és szófukarnak tetsző gyermeki szív számtalanszor több szeretetet rejt magában tanítója irányában, mint a tetszeni vágyóé. — De minden előre kiszámítható szándéknak megelőzése daczára sem kell elfelejteni, hogy általában némely gyermeknek egész magatartása, szendésege által sokkal könnyebben sikerül máskor tetszést megnyerni, mint akárhány tanulótársának sikerülne. A gyermeki szeretetet és ragaszkodást tisztelje a tanító, de ne tartsa meg a hizelgést, tetszeni vágyást és alatomosságot. Utobbiak iránt mutasson szóval és tettel állandó nem tetszést, éreztesse a tanulókkal, hogy ő a barátságot, nyitvaszúséget, készsége, — engedelmességet, szorgalmat és szilárdaságot szereti. Gondoljuk meg, hogy a gyermekek a tanítónak talán egyetlen tulajdonságát sem képesek annyira észrevenni és megítélni, mint épen igazságszeretetet, és semmi sem hat a szellemileg és testileg szegény és elhagyatott gyermekre keservesebben, mint a megelőztetés.

De gondoljuk meg végre, hogy a tanítók tanítója az istem emberbarát sem mondhatta azt: „Hadjátok a gazdag, okos, szép és talán kedves gyermekeket hozzám jönni“ hanem kivétel nélkül szólítá magához és kivétel nélkül áldotta meg azokat.

Gondoljuk meg, hogy minden arcból a kevésbbé kedvesből is oly lélek int felénk, melyet Üdvözítőnk váltott meg a végett, hogy az ő országát gyarapítsa, s mégis láttam magát nagyon tapasztaltlnak tartott olyan tanítót is, ki rongyos és meztalbas tanulóknak megtiltotta a többi tanulókkal való templomba járást. A tanító szégyelte magát rongyos tanítványát templomba kísérni.

Maradjunk a részrehajlatlanság mellett, ez biztosít részünkre szeretetet és tiszteletet s ez ad lelkünknek is vigaszt és megnyugvást.

Az igazság emeli a tanítót is.

S z á s z K á r o l y,
brassói főeleni tanító.

T Á R C Z A.

Emlényfüzér *).

1884. jun. 1.

Andalgó lelkem mély gondolatokba merülve
Csíksomlyóra mereng, hol nagy az ünnepi fény.
Itt van a szép plünköstszt szombati bucsuja ismét ;
Kellemes édes öröm szent zaja tölti be azt ! . . .
Somlyai kettős bércz alján kétágu toronnyal
Olt ragyog a fényes templom az Olt menetén.
Mária dicsoszobrát a nagy oltár tartja kegyelve ;
Lyukgasztott arczán tar keze sebje maradt ! . . .
Oltalom és menedék vala már sok vészes időben,
Isteni kéz fedezé, hogy le ne döntse vihar ! . . .
Töszomszédjában rég négyzetes épület áll, hol
A klastrom csöndjét jámbor atyák ölelik.
Nemzeti buzgóság és püspöki áldozat árán
Iskola és képző lón alapítva odább.
Tanhatalom folytán érettségig tanul itten
O tudományt s ujat szittyai nemzeti sarj ! . . .
Képesül a képezdeben kántortanítói
Érettségre, kinek többre van adva erő ! . . .
Polgárügyben törvényszéknek, odább a raboknak
Eddig adott szállást a megyeháza, — ma nem ! . . .
Zajlik a hír, hogy a muzsafiak laka leszen ezentul.
De tízezer flórest érte fizetni muszáj ! . . .
E nyi jelességet Somlyótól irigyleni nem kell ! . . .
Nemzeti letkérdés multra, jövőre kihát ! . . .
Erdély védbástyája keletről a székely erőn áll ;
Gyöngit-e? izmosít-e? — kérdezem — a tudomány ! ?
Erre, ha az felelet, hogy gyöngit : rajta azonnal
Döntni a képezdet, döntni a főtanodát ! . . .
Századokon sajogó szükség vala nélkülözésök,
Amde, ha céltalanok, rontani könnyű dolog ! . . .
Zengedező bucsusok raja zsongja be már a vidéket,
Arra figyelj lantom ! nézd be dicsó jelenet ! . . .
Deinc felől most nem tenyeget villám ; a harang zug,
Omlik a tengernép, hajlik a sok lobogó . . .
Sűrű tömegben a „Salvator“ kápolna felé tart . . .
Üdvözülésre talál itt, aki jól könyörög ! . . .
Nem vesz el a nemzet, míg ősei szent hagyományát
Nemzeti érzéssel tiszteli, védi hiven ! . . .
Erdély nagykegyü püspöke áldás nyomdokáidban
Plünköst ünnepeit tartni segítsen az Ég ! . . .
Eljen a szép ünnep jubiláris öreg koszorusa, —
Rá az idő szárnyat védve és áldva borít ! . . .
Erkölc és tudomány szent töldje ! virulni ne szünjél,
Mig székely maradék él-hal a hit — s a honért !

V.

* A csíksomlyói tanítóképezde alapításának 25 éves jubileuma alkalmából. —

Az egyetlen leány.

— Beszély Jává Melattitól. —

Hemsteede Leo német fordítása után.

Prokupek Sámuel.

XIV. Fejezet.

Albert szobájában volt, de mit sem dolgozott. A legizgatottabb kedélyállapotban rohant le s fel ökleit emelgetve s homlokát haragosan összeráncsolva. „Anyira kijátszani engem!” — tört ki végre. — „Az ártatlan ábrázatu gyermek kellemes mosolyával, naiv pillantásaival, tehát egy cselszövőnő, színésznő! Kiben bízhatok tehát még? Azért beszélt tehát mindig a megbocsátásról, a kiengesztelődésről a képmutató, és így remélek ok kegyemet visszanyerhetni? Ha, Ha! Minő számitások! De ki fogom őket ábrándítani. Ki van itt?”

— „Rika kisasszonynak édes atyja” — válaszolt a kapus.

— „Menjen a ... nem vagyok itthon senki számára” — s bezárta az ajtót.

Frigyes az előszobában állott, látható zavarban az irnokok előtt, kik az ablakon át nézék s a kapus előtt, ki tetőtől talpig vizsgálgatta őt.

— „Nem akar egy kisé megmegölni?” — kérdé a kapus.

— „Köszönöm! — szolt. — Mondja meg, hogy leányom állapota rosszabbra fordult és hogy sürgősen kíván ő vele beszélni.”

— „Az ajtó be van zárva, de később meg fogom mondani.”

A szegény atya elhagyta a Pavillont, a lelkesnél keresett vigaszt, ki számára egy szobát rendeztetett be.

Margónak rossz éje volt. Az orvos aggodalmasan csavargatá fejét és egy újabb vereséget irt. Frigyes szeretet — nyilvánításokkal halmazta el őt. Margó mosolygott, de egy szót sem szolt. Albert nagyon el volt foglalva a gyárban; soha sem látták a munkások oly rossz hangulatban. Semmi sem volt előtte jó, minőnt ócsárolt. Az irnokok bámulva néztek egymásra, a gépészek nem tudták mihez fogjanak. Estve felé újból gondolataiba mélyedt.

— „Az ő gyermeke, Rika Frederiksen, Ceciliának leánya! — kiáltott fel végre a legkeserűbb hangon. — A leány, kit gyermekemül akartam fogadni, annak gyermeke, kinek nőmmé kellett volna lennie! És most bocsásam meg neki azt, mit régebb ellenem elkövetett? Nem, most még inkább nem, mint előbb.

Szobájából két leánykának beszélgetését hallható s ugy tetszett neki, mintha sirnának.

— „Oh, hogy is kell meghalnia a jó kisasszonynak.” — sohajta az egyik.

— „Senki sem volt irányunkban oly jó mint ő” — erősíté a másik.

— „És még oly fiatal, alig 23 éves!”

— „És olyan szép. Miért is nem veszi magához a jó Isten az öregeket, kiket senki sem sajnál.”

— „Meghalni! Rikának meg kell halnia?” — kiáltott fel ennek hallatára Albert. — Doornburgi Margó most háttérbe szorult, csak a kellemes tanítónőre gondolt,

kinek vidámsága őt annyiszor felüdíté, kinek életvidorsága oly jól esett neki; s kinek hangja annyiszor megvigasztalta. S ugy tetszék neki, mintha most is, mint amaz estvén így szolana: „játszhatok-e önnek valamit?”

Oly édesen hangzottak e szavak, mintha szeretetét kereste volna, mintha jóva kíváná tonni azt, mit anyja ellene vétkezett. És most neki meg kell halnia, fiatal korában, ifjuságának virágában!

— „De ő is megcsalt! — adá hozza keserűen. — Pénzem végett, nem érettem jött ide. Vajha csendesen nyugodnék el. De én meg nem bocsáthatok nekik.”

Újból munkához fogott, de minden pillanatban valahányszor lépteket hallott, mindannyiszor azt vélte, hogy valaki a halálhírt hozza. Egészen felindult e gondolatra, remegett mint a nyár ő a kemény férfiú a gyöngye lányért.

— „De én nem fogok engedni, nem akarom látni, — szolt újból megkeményítve szívét. — Miként vélekednének majd rólam? Nem az én hibám, ha talán meghal.” És levelt irt az orvoshoz azon meghagyással hogy consiliumot hívjon egybe. „Most már eleget tettem, többet mint a mennyit mindaketten megérdemlenek. Nyugodt fogok lenni akkor is, ha meg fog halni.”

A következő éjen nagyon rossz álma volt, minden pillanatban felébredett kínzó álmoképek által felriasztva. Mindig Czeecilia ravatalát látta, de helyette Margó feküdt ott virágok között, lecsukott nagy szempilláival és fürtös fejcsokréjével. Reggel felé nyugodtabb lón, s már késő volt, midőn az irodába ment. Látszólag senkitől sem kérdésősködött Rika hogyléte felől, tegnapi, mert a harag lezárta ajkait, ma, mivel félt a választól.

Ekkor valaki az ajtón kopogtatott.

— „Szabad” — kiáltott.

A lelkes lépett be. Albertet minden ereje elhagyni látszott, térdei inogtak, szive hangosan dobogott. Mit jelenhet e gyengeség? Sok év óta ilyesmit nem tapasztalt.

Mialatt nagy erőfeszítéssel magán uralkodni iparkodott, a lelkes elé lépett s igen nyájas hangon „jó reggelt” kívánt.

— „És mivel lehetek szolgálátára?” — adá hozza előzékenyen. A lelkes vonásai nagyon komolyak voltak.

— „Rika az éjszaka . . .”

Doornburg lehajtá fejét és papiraival bajlódott, de a lelkes látta, hogy kezei reszketnek.

— „Sokkal rosszabbul volt — fejezé be a lelkes megkezdett szavait. — Az estvét tul nem éli, azt mondák az orvosok.”

Rövid szünet állott be. Albert minden szenvedéseit emlékébe idézte s röviden felelt:

— „Nagyon sajnálom. Idegen orvosok voltak ott?”

— „Igen, tanácsot tartottak, de a gyermek nagyon nyughatatlan, a láb mit sem enged. Doornburg! annak nevében, ki haldoklása közben megbocsátott azoknak, kik megölték, cselekedjék hasonlóan. A leány folytonosan önnek nevét kiáltja. Mit fog használni önnek egykor, ha éveit hasznos tettekben és bün nélkül töltötte is el, de hiányzott a szeretet, ha ön egy haldokló gyermek kérését meghallgatás nélkül hagyja. Mit vétett ön ellen? Hisz ő ártatlan. Érette kérem, ne legyen kiengesztelhetetlen!”

— „Mit vétett ellenem? — szolt Albert indulatosan — Még kérdezhetsz ön? Megeszt! Jól esett szívemnek az ártatlansága, vidorsága, életkedve, s imo tapasztalnom kelle, hogy mindez csak képmutatás volt. Plebánus ur! Ő elérte célját: atyja gond nélküli életet fog élni, mondja meg neki. Ezzel megelégedhetik.

— „De ezt ő nem akarja. A legforróbb kívánsága volt önnök is az lenni mi atyjának: szerető lánya. Ezért nem volt szüksége képmutatásra és hazugságra. Én tudom, mert nekem mindent megvallott. Dornburg, ne keményítse meg szívét!“

— „Nem! Frigyes szétduzza földi boldogságomat! Neki köszönhetem, hogy egyedül vagyok, és hogy nincs nekem is gyermekem!“

— „De vajjon az ő élete is valami nagyon kellemes volt-e? Nem lett volna reáérezve jobb, ha Czeziával soha sem találkozott volna? Annyi mindent kellett szenvednie és szenved most is, midőn egyetlen gyermeke oly közel áll a halálhoz. Dornburg! sajnálom önt. Önnök büszkesége erőt vett jobb érzelmeim. Legyen engesztelőkeny, gondolja meg hogy legelőször kereszténynek kell lennie!“

— „Lelkész ur! ne vegye rossz néven, de a gyárba kell mennem. Meentsen ki ezzel. Közölje vele a mit mondtam és kísértsen meg mindent, hogy megmaradjon és fájdalmai enyhüljenek. Joggal követelheti ezt tőlem, hiszen szolgált engem.“

A lelkész utána nézett:

„Mily konokság — mondá. — Mily dacz! hogyan szolgálhat ellen jobb érzelmeinek! Isten legyen velünk.“

— Folyt. köv. —

Kisebb közlemények.

— **Vidéki levél.** Kőszvényes-Remete, május 22. 1884. Mélyen tisztelt szerkesztő ur! Ma mint urunk menybemenetele napján volt alkalmunk ezen a Bekes nevű hegység tövében a Nyárad vize mentén fekvő, múlt század végén még Kőszvényeshez tartozó fiók, most pedig a felvidék ugynevezett „katholikus szent földnek“ egyik jelentékeny, első rangú, tisztán katolikus 1492 lakost számláló egyházközsége bucsu ünnepén jelen lehetni, és az itt végbement szép egyházi ünnepélynek tanuja és részese lehetni. — A bucsura az idén szép idő kedvezvén, a szokottnál nagyobb számban a távol: Görgény, Régen és Maros-vásárhelyről is eljöttek a buzgó hívek. A szomszédos falvakból pedig: Kőszvényes, Mikháza, Deményháza, Jobbágytelke, Hodos, Ehed és Szovátáról igen népes keresztályjak vonultak be imák és épületes szent énekek zengedezése közt, a jelen század elején épült igen szép, tágas és zöld galyakkal felékitett templomba. Nemesak a templom belül, de a színterem is kívül szufolásig megtelt ajátatoskodókkal. A megjelentek számát 4 ezerre tehetni. Számosan gyóntak és áldoztak. A szent ténykedés pont délelőtti 11 órakor vette kezdetét. A nagymisét szentséggeli áldás-adás után ünnepélyes kikerülés előzte meg. Ezután a vérontásnélküli

zsent mise áldozatot fűző Csiki Péter helybeli érdemes plébános alesperes ur a kerületi papság assistálása mellett mutatta be a Mindenhatóknak. Melyre következett a szónoklat. E tisztet a mikházi ferenczrendi zárda fiatal főnöke fűző P. Imre Márk ur végezte, a nála szokásos értelmes hangkiejtés, s népies előadásban épületesen fejtegetvén, hogy Jézus menybemenetele által az égben mindnyájunknak üdvöt és lakóhelyet szerzett a szegénynek úgy, mint a gazdagnak. Nem lehet tehát ok a csüggedésre csak e földön keressük előbb szorgalmasan Isten országát, a többi majd megadatik nekünk. Miértis — mondja a szónok — emeljük fel gyakran szívünket Istenhez az égbe, a hit, remény és szeretet isteni erények által.

Midőn a szónoklat javában folyt, kívül iszonyu dörge és villámlás kíséretében megereedtek az ég csatornáit és a 4 hét óta szomjas földet jótékony eső áztatá. A nép templomból kijövet hangosan áldá Isten, hogy egyszerre kettős áldásban részesít!

Az isteni szolgálat után, tán nem lesz érdektelen fel-említeni, hogy a helybeli érdemes alesperes plébános ur házában gazdagon terített asztal, testi táplálék, ebéd is várt ránk. Mely alatt a bár hajlott koru, de még ép egészségben, fiatal lélek és vidám kedélyvel megáldott általánosan tisztelt és szeretett „jó Péter bácsi“ vendégeit, — kik között a papságon kívül a járási fő és segéd-szolgabíró urakat, ugy Islai körjegyző és Czudar tekintélyes világi egyéniségeket is volt szerencsénk látni, — egytől egyig felköszöntvén őket, nyájassága és az őt oly előnyösen ajánló szívélyes leereszkedő bánásmódja által amúgy székelyesen megvendégelvén: becsülettel megölte. S így ezuttal is magát mindnyájunk előtt kedvelté és feledhetlenné tette. Hő ohajtásunk, hogy egyházunk és hazánk e derék papja még sokáig éljen!

Végül miután testileg is imigyen felüdültünk: ama tudattal indulánk haza felé, hogy a tapasztalt lelki élvezetek és a külsőleg oly szépen nyilvánult buzgóság után népünk: a vallásosság és hitélet iránt még ma is fogékonysággal bír. A mai materialis korszakban is jólesik látni, hogy kath. népünk nagyobb és számbavehetőbb része még hitehez hiven ragaszkodik és a vallásosságot mint legdrágább kincsét féltékenyen őrzi keblében. És sehol a világban oly nyugodt és boldognak nem érzi magát népünk, mint az Isten házában ima és ének közt dicsőítvén Istenét.

Egy jelen volt.

— **Vidéki levél.** Segesvár, 1884 máj. 25. Főtisztelendő Szerkesztő ur! Ritka, kellemes ünnepélynek voltunk szemtanui. Kegyelmes főpásztorunk atyai bölcsességénél fogva, megengedni méltóztatott, hogy Segesvárt a két század óta fenálló rom. kath. hitközség főt. Weisz József ur személyében első államosított lelkészét birhassa.

Ha egy világi egyőnek pappá szentelését eljegyzéshez hasonlítjuk, akkor a lelkésznek hitközségébe való beigtatása méltán nevezhető a legszentebb házassági frigynek. Ez örökbecsű frigyét Isten egyházával folyó hó 25 én kötötte meg nagyméltóságú püspök atyánk érdemteljes kiküldöttje: főt. Markovich Jakab fő-esperes ur.

Alig hangzóttak el a segesvári dombról a harangok szeliden hívó hangjai, a kis de rendkívüli csinnal és kellemmel ékített templom zsufolásig megtelt őszinte ajtatoskodókkal, kiknek sorában láttuk az összes városi előkelőséget. E kis templom most sírta el magában miért nem vagyok nagyobb, hogy helyt engedhessek a künn maradt buzgólkodóknak. Oh de ne busulj ki-déd hajlék, mert van derék, buzgó lelkészed, ki nem hagy el, téged árván, van lánglekű Oltáregyleted, melynek tagjai a gyöngéd női nem, anyagi kezeivel fogja emelni szépségedet.

Az ünnepélyt főt. főesperes ur a nála szokásos ékesszólással kezdé meg a lelkész áldásos működését fejtegetve s nemes szíve egész melegevel üdvözlé az Oltáregyletet lelkőkre kötvén, hogy „a bethlehemi kised Jzust ne engedjék soha istállóban feküdni.“ Majd áttérve a kiküldetése tárgyára s feltüntetvén Weis József plébános ur eddigi eredménykoszorúta működéseit, magyar nyelven felolvastatá a beigtatási okmányt, melynek vegeztével megható érzéssel a beigtatandó ünnepélyes hivallást és esküt tett, átvevte sz. hivatalának jelvényeit, mint a segesvári egyháznak bekebelezett lelkésze s rá nyomban magyar és német nyelven remek beszédet intézett a könnyekig elérzékenyült hallgatóság-hoz, melyben az eszmei gazdagsága a nyelvezett elragadó ékességével felemelő harmoniában ölekezett.

Sz. beszéd után a hálaisteni tisztelet vette kezdetét, melyet fényes segédlet övezett körül. Kiválólag jól esett lelkünknek az édeshangu egyházi énekeknek művészi érzékkel történt előadása, melyért elismerésünket kifejezni ez alkalommal is kedves kötelemünknek ismerjük.

Isteni tisztelet után az egyház tanács, Oltáregylet s más testületek tisztelgő küldöttségeit fogadta. Ez alkalommal az Oltáregylet maradandó emléket akarván kedves plébánosának hagyni, ünnepi karingéhez gazdagon kivart szalagot nyújtott át, melyet, miként a többi tisztelgők jókívánatait is, szívélyes meghatott szavakkal köszönt meg.

Dél után 2 órakor vette kezdetét a diszebed, melyet a plébános a csillag vendéglő nagy termében rendezett; őt személy a legelőkelőbb osztályból vett részt, a kiváló zamattal készített ebéd, mely Kwiecinski vendéglős urnak elismerést szerzett már a 3-fogásnál felköszön tésekre hangolta a társaságot. A plébános Erdély lángbuzgalmu püspökét, a főesperes a szeretetreméltó plébánost köszönté fel. Hosszas volna leírnom a szebbnél szebb felköszöntőket. A vidám hangulat arról győzött meg, hogy ez ünnepély egyszerűsége a Segesvártól lévő különféle nemzetiségek és felekezetek egyesítő kapcsa, mely, hogy mindig úgy maradjon, őszinte szívből ohajtjuk,

A v e d i k L u k á c s.

— **Vidéki levél.** Lövéte, május 19. Főtisztelt Jendő Szerkesztő ur! Folyó évi május 15-én tartattak meg a próbatéti vizsgák népiskolánknál Főtisztelendő Andrásy József kerületünk érdemes alesperesének elnöklése alatt. Emelték ezen iskolai ünnepélyünket megjelenésökkel Ráduly Lajos madéfalvi — és Koncz Ignác Homorod-remeti plébános urak, kiket a messze távol-

ból a népnevelés ügye iránti érdeklődő meleg vonzalmak vezettek hozzánk. Ugy szintén a homoród-remetái káutor-tanító és zetalaki tanító Bálint Sándor urak is jelen voltak. Képviselve volt a helybeli előjáróság Tok. Ráduly Sándor községi jegyző, a községi és megyebírók személyében. Az apák és anyák közül is többen megjelentek és végig jelen voltak a próbatéti vizsgák ideje alatt.

A vizsga reggeli hét óra előtt az elnöklő esperes ur által elvégzett ünnepélyes szent mise vegeztével azonnal megkezdődött Ferencz József tanító iskolájában. Ferencz József a kezdő fiu és leánygyermekeket tanította. A keze alá tartozó tankötelesek száma 83. Ebből feljárt 70. Évközben kimaradt 12. A vizsgára nem jelent meg 3. vizsgázott 55. A vizsga mindamellett, hogy F. J. folyó évi február közepén kezdete meg a tanítást, kitünően sikerült. Hallottunk a paranyi kis fiuk és leánygyermekektől szép csengő hangon mondott feleleteket. Míg a vizsgázató esperes ur arcán a megelégedés sugarait láttuk viszatükröződni, addig az apák és anyák szemében a meglepetés hatása által előidézett örömkönyök ragyogtak. — Ha Ferencz József ily szorgalom és kitartással fog ezután is működni, akkor biztosan kifogja vinni magának az apák és anyák közbecsülését. Akkor biztosan számíthat arra, hogy azok, a kik még ma sem barátjai a harmadik tanítói állomás föllállításának, lassankint az általuk elfoglalt ellenséges nézetet oda fogják hagyni, s a harmadik tanítót a községre nézve nem mint elemi csapást, hanem mint áldást fogják tekinteni.

Kilencz órakor átmentünk B. F. k. tanító iskolájába, hol a 2 ik és 3-ik osztályba sorozott fiugyermekek tanultak. — A tanítványok száma itt 71. Ebből rendszeren föl-járt 52. A vizsgán megjelent 15. A vizsgán felmutatott eredmény nagyon hiányos volt, a várakozásnak nem felelt meg. Fordultak elé a tavaszi időben sokszoros kimaradások, de a hiba a tanító módszertanában keresendő, kinek a vizsga alatt tett feladványai oly hibatelljesek voltak, mint a kis tanítványok feleletei. Kirítt a tanító hibás kezelése a tanítványok feleletéből, mert ha a tanév folyama alatt a tanító mindig javítja a gyermekek által a szülőktől elsajátított rossz szavakat, akkor azok lassankint leszoknak arról s a vizsgán nem mondják hogy: karaczár, azes (a helyett az is) taplom, templom helyett stb. Sok fáradságba kerül igaz, de nem szabad a jó tanítónak kíméleteseznek és fukarnak lenni a fáradságban.

Tizenegy órakor a harmadik tanító Ambrus Ferencz iskolájában kezdődött a vizsga, hol a 2 ik és 3 ik osztályba sorozott leánygyermekek tanultak, Ezen iskolába járó tankötelesek száma 83. Ebből rendszeren föl-járt 75. vizsgára megjelent 31. Az eredmény általában jónak mondható. Itt annyi észrevételem van hogy ha a tanító módszertana nem egész korrekt, az a tanítványok feleleteiben viszatükröződik. Ne feledje A. F. tanító, hogy ha a jó papnak holtig kell tanulnia, akkor ezen szabály alól azok sincsenek kivéve, a kik jó tanítók akarnak lenni.

Délután 1 órakor zárta be vizsgázató esperes ur a

kérdézet. Szólt az apák és anyákhoz. Szólt az előljárókhöz. — Szólt a tanítók és kis tanítványokhoz. Szólt mindenkire úgy, miként csak az szólhat, ki a népnevelés szent ügyének tényleges előmozdításában élte folyamán át annyit tett és fáradott, mint ő. Erősen hiszem, hogy az esperes ur lelkes szavai és buzdításai jövődében nagyon jótékony befolyással lesznek iskolágyúinkra, már attól is sokat merek föltételezni, hogy linnepélyes próbavizsgával záródott be az iskolai év melyen a szülők egyelőre nem remélt számmal voltak jelen.

A tanító uraknak pedig ajánlom jóakaratalag figyelmükbe, hogy fiatal emberek és fiatal erővel működjenek ezen népes községben. Gondolják meg, hogy itt elég terük van arra, hogy nemalán szunnyadozó erőket és tehetségeiket kifejtsék, és ez által nagy szolgálatot tegyenek az egyháznak, hazának és nemzetnek. — Gondolják meg, hogy sebesen haladó korunkban csak úgy állhatnak meg becsülettel állomásukon, ha olvasás és tanulás által magokat képezni meg nem szűnnek; ne feledjék, hogy Lövéte a délre lefutó Homoród völgyében a katolicizmushoz előőse, és valamint népességre nézve jóval felülmulja a közel szomszédságban lévő falvak népességi létszámát, úgy a népoktatás terén is előljárói szerepet kellene hogy vegyen. Végre még megemlítem, hogy a nép elődeitől vett nem mindig legjobb szokásaihoz erősen ragaszkodva, csak úgy képezhető jobban, ha a felkies tanulása mellett az anyagiakban is emeltek, s a küldisznek megszerzésére illő korlátok közt vezéreltetik. Ennek alapján ne feledjék jövőben kis tanítványaik külmagaviseletére nagyobb gondot fordítani.

Lövéte i

— **Egyleti élet.** Főtisztelendő Szerkesztő ur! A gyergyói rom kath. tanító-egylet Gyergyószentmiklóson f. hó 14-én d. e. 9 órától kezdődőleg a polg. fiúiskolánál tartotta meg rendes gyűlését ft. Salamon Alajos kerületi főesperes elnöklete alatt. Jelen volt negyvenhat egyleti tag.

A gyűlést megelőzőleg gyakorlati tanítást tartottak a polgári fiúiskolában: Kuncz Kornél igazgató, Hoppé Lipót, Hochwild Lajos és Kálmán István polgári iskolai tanár k. A gyakorlati tanítások végeztével a gyűlés a polgári isk. rajztermében a következőleg folyt le:

Elnök a tagokat melegen üdvözölve a gyűlést megnyitja, mire egyleti főjegyző a mult gyűlés jegyzőkönyvét olvassa fel, mely észrevétel nélkül hitelesítve lön. — Boga Bálint és Kajtár István nély megilletődéssel jelentik, hogy az utolsó gyűlés óta körülbelül 3 tagot ragadtott el a kérhetetlen halál: Székely Károly alfalusi kántort s felsőnépiskolai énektanítót, Gidró Antal csomafalvi ny. kántort s Konesag Sándor alfalusi alsőnépiskolai tanítót. A gyűlés az elhunytak fölött jegyzőkönyvíleg mély fájdalommal fejezi ki s a meghaltak feletti emlékezésed megtartására Boga Bálint egyli. alelnököl kéri fel.

Ezután a gyűlés előtt megtartott gyakorlati tanítások megbírálsái következtek. a) Kuncz Kornél igazgató a III. osztályban a szabályos haszögű gula területének és köbtartalmának kiszámítását ismertette. Oajos Farkas a tanításról igen elismerőleg nyilatkozik s azt teljesen sikerültnek jelezte. b) Hochschild Lajos a II. osztályban

Szibériáról tanított. Bíráló Boga Bálint a tanítást ugyan igen sikerültnek tartotta, csapán azt jegyzé meg, hogy véleménye szerint helyesebb, ha a tanító először az illető földrészt (Aziát) általában ismertette volna. tehát annak folyóit, hegyeit, határait stb. s azután tér át az egyes országokra. Hochsild Lajos küzdött a mellett, hogy a tanítást egyes országon kezd meg, tehát részből indul ki s jut az egészre, midőn minden egyes ország ismertetésével az egész földrészt ismeretére jutnak a tanulók. A hozsuzu és érdekés vita teljes eredményre nem jutott. — c) Hoppé Lipót a tanulókkal ütenyezés szerint iratott. Boga Bálint a szépirás tanításának azon módját, melyet Hoppé L. használt igen helyesnek és dicséretesnek nyilvánította. d) Az első osztályban Kálmán István a növények közül a tavaszi karkalint tárgyalta. Imeas János alapos bíráltában a tanítás helyes menetét feltüntette, csapán a vi-rágrészek számára találób elnevezéseket ajánlt.

Ezután Buzás János szarhegyi tanító Varga Mihály „Hízi nevelés példakban“ cz. művéből olvasott fel szemelvényeket. A csinason összeállított dolgozat a hallgatók figyelmét lekötötte, minthogy a mű terjedelmes, folytatólagos felolvasása a jövő gyűlésre maradt.

Majd az önképzőköri jegyzők — az idő előre haladott volta miatt — írásban adták be jelentéseiket az önképzőkörök működéséről. Ft. Horváth Károly plébános jelentést tett a gyergyói s kántorsegéd segélyalapról. A jelentés tudomásul vétetelt s az alap fejlesztésére vonatkozó intézkedések a jövő gyűlés tárgysorozatába felvételni határozattak.

Továbbá Boga Bálint jelentette, hogy az országos tanítói árvaházra 53 frt. Dr Kelemen Károly 12 frt 86 krt. gyűjtöttek.

Végül néhány kebli ügy tárgyalása után a gyűlés véget ért. Ditró május 21-én 1884.

Dr. Kelemen Károly egyleti főjegyző.

Irodalom.

— **Jelentés.** Az iskolai év végének közlédével a ft. hittanároknak, hitselemzőknek, iskolaigazgatóknak, intézeti igazgatóknak becseles figyelmébe ajánljuk a „Virágok a kath. gyermekkertből“ című könyvet. — Ne mételeyezék meg tovább is nemzetünk drága sarjadékának szívét azok a vallástalan vagy bizonyára Istent kerülő könyvek melyeket a felketlen könyvgyárosok szép czimlapokkal ellátva mindenütt becsempészni törekednek. A fent említett könyv olyan, mely képei, díszítményei és kellemei elbeszélő módora által a fiatalágnak örömet is okoz, s egyszersmind gyönyörködtette üdvére és hasznára válik.

Megrendelhető Kálocsán Tóth Mike tanárnál.

— **Megjelent:** a) „Tájékozó és Egyházművészeti Lap.“ Szerkesztik és kiadják Fássy Tamás, dr. Czobor Béla. 1884-ik évfolyam V. szám. — Tartalom: 1. Tájékozó 1. Képek az angolországi hitéletből. Gond. Ign. — 2. Kath. irodalmunk érdekében. Nekérdi. — 3. Csudagászat-levelek. — 4. Irodalmi szemle. — 5. Egyházipolitikai áttekintés. — II. Egyházművészeti lap. 1. Az országos ötvösműkiállításról. — 2. A zalavári egyházi szerelvények. — 3. A haluzeni román templom. — 4. Rövid közlelmények. A lelkész kedő papág köréből. Irodalom. Vegyesek. Ábrák.

b) „A gyémánt király.“ Történeti regény, fordította Tótygyesi

M. kiadja Fülöp György Budapesten. — Az olvasókör VI. évfolyamának 4-ik füzeté. Előfizetési ár: egész évre (24 füz.) 6 frt, félévre (12 füz.) 3 frt, negyed évre (6 füz.) 1 frt 50 kr.

c. **„Demjén László Antiquáriusi könyvjegyzéke“** Kolozsvárt, 1884. V. szám. Tartalom: Hungarica. — Transsylvania. — Történelmi s vegyes. — Külföldi irodalom. — Ezen 64 lapra terjedő könyvjegyzék kívánatra bérmentve küldetik meg. Ajáljuk átlapozgatás végett.

— Megjelent s beküldetett: **Isten igéjeszt. beszédekben.** Szerkeszti Jagicza Lajos ravazdi lelkész. IX. évf. 6. füzet. Tartalom: Pünkösöd napra. A szt. kegyelem működéséről a megigazulás előtt. — Pünkösöd hétfőre. A szt. kegyelem működéséről a megigazulás után. — Pünkösöd után első vasárnapra. A sztháromság egy Isten szeretetéről. — Urnakra. Nem észellenes az, a mi megfoghatatlan, hanem csak ész teletti. — Pünkösöd után második vasárnapra. Mért van jelen Jézus az oltári szentségben. — Pünkösöd után harmadik vasárnapra. A szelid bekeütrésről. — Előfizetési ára egész évre (12 füzet) csak 2 frt.

— **„A kereszténység és korunk.“** Irta Bougaud Emil. Fordították: Dobos Lajos és Szentannai (Spett) Gyula. IV. ik kötet. Ara 1 frt 50 kr. Az 544 lapra terjedő, tiszta nyomású s igen esinos kiállítású mű három részből, husz fejezetből és egy terjedelmes befejező közleményből áll. Melegen ajánljuk olvasóink becses figyelmébe.

A napi események köréből.

— **Püspök urunk ó nagyméltósága** f. hó 30-án reggel 8 órakor indult el Tamásy Áron püspöki ceremoniárius és iktató kíséretében a szepsimiklósvári s szebentogarasi esperesi kerületekben teendő bérmutjára. Ezen alkalomból f. hó 29-én a ftdő káptalan, kebli papság, tanári kar s növendék papság bucsu tisztelkedésére jelent meg ó nagyméltósága előtt, hol Barts Ferencz püspökihelyettes és nagyprépost ur ó ngsa rövid, de megható szavakban tolmácsolta a tisztelgők érzelmeit, kívánván, hogy az egek Ura szent kegyelmével istápolja a lángbuzgalmu Főpásztort ezen annyira terhes körútjában s annak áldásos bevégzése után szerencsés n vezérelje ismét vissza püspöki székhelyére. Az érzékeny szavak után püspök ur ó nagyméltósága kegyteljes szavakban valaszolt örömet fejezve ki a fölött — hogy e tisztelges által alkalmat nyerhetett ezen hosszabb ideig tartó püspöki körutja előtt a ftdő káptalant, tanári és tanítói kart s az ó kedves papnövendékeit színről-szinre láthatni, s kérve hogy valamint ó körútja alatt a tisztelgők egyikéről sem fog meglepedkezni — úgy ezek is buzgó imáikkal ne szünjenek meg ót gyámolítani ezen terhes püspöki kötelmek teljesítésében.

— **Jótékony ság.** A jótéteményekben kiapadhatatlan erdélyegyházmegyénk kegyelmes főpásztora Lönhart Ferencz püspök ur ó nmlga Sár és Szászfalu egyesült híveinek nagy örömet szerzett azáltal, hogy az

egyesült megye templomában felállítandó nyolcz változtalt új orgona és új chorus költségeinek fedezésére f. hó 12-én 1883. sz. a. 50 frt segélyt kegyeskedett ajándékozni. Midőn ezért a nyilvánosság terén magam és híveim nevében szívem legforróbb érzelmeivel mondok hálás köszönetet: egyszersmint kívánom, hogy a mindenek gondviselő atyja ó nmlgát áldozatkész elődeinek egyházfejedelméi fényes trónusán az egyház diszére, díszes erdély-egyházmegyénk boldogító kormányzására évek hosszú sorára keresztül éltesse! Jankó Antal, lelkész.

— **Plébános i beiktatás.** Weisz József segésvári plébánosnak ünnepélyes beigtatása f. hó 25-én ment végre. A szép és fényes ünnepély bővebb leírását lapunk „kisebb közlemények“ című rovatában találja meg a kegyes olvasó. — Ad multos annos!

— **Kinevezés.** Püspök urunk ó nagyméltósága sajátkezü leiratában Tamásy Áron püsp. irodalmi iktatót szertartárnokává kegyeskedett kinevezni. — Szívvel gratulálunk a fáradszónak munkásság által méltán kiérdemelt ezen kitüntető pormotióhoz. — Dr. Szuchy Béla s dr. Veress Ferencz tanárok az egyházmegyei számvéviszők ülnökeivé nevezettek ki. — Prosit!

— **Gyász hir.** A következő gyászjelentéseket vettük: A n.enyedi róm. kath. egyházközség fájdalommal jelenti, hivatalbuzgó kántor fáradszónak tanító, — T. ez. Gyulafehérvári Farkas Zsigmond kántortanító urnak élete 68-ik, nagyenyedi kántortanításának 44. évében f. évi május 26-án a haldoklók szentségeinek példás felvétele után végelgyengülés következtében történt gyászos kiáltást. A megboldogultnak földi maradványai f. hó 28-án d. u. 4 órakor fognak a róm. kath. sirkertben a feltámasztás nagy napjáig a családi sírboltba elhelyeztetni. Lelkéért pedig az engesztelő sz. mise áldozat a helybeli róm. kath. templomban ugyan e hó 29-én d. e. 9 órakor fog az ég lának bemutatni. Örök világozság fényeskedjék neki! Nagyenyed, 1884. május 27. — Rill József és neje született Graebldinger Mária saját, úgy gyermekeik Vilma és férj. Deme, Nicolina Ion és Deme Károly, valamint az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik szeretett fiuk, fivérék illet. sógora Rill Imre nyolczodik gimnásiumi oszt. belü tanuló, 1884. évi május hó 25-én esti 9 órakor életének 19. évében izületi csuszban rövid szonvedés után bekövetkezett gyászos halálát. A boldogultnak hült teteméi május hó 27. délután 4 és fél órakor fognak a róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni és a kerepesi sirkertbe örök nyugalomra tétetni. Engesztelő szent mise áldozat f. é. csütörtök május hó 29-én d. e. 9 órakor a Józsefvárosi plébániai templomban fog a mindenhatóknak bemutatni. Budapest, 1884. május 25. Béke hamvaira!

— **Sajtóhiba javítás.** A lapunk múlt számában közölt választmányi jegyzőkönyvben a 171-ik oldalon a 7-ik kikezdésben következetesen „kath. hit istensége“ szedetett a „kath. hit istenisége“ helyett, mit ezennel kijavítunk.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr CSERNI BÉLA. FABIÁN SANDOR. GIDÓFALVY GERGELY. STRAUBERT ÖDÖN.